

ERICH MARIA REMARQUE:

NA ZÁPADE NIČ NOVÉHO

TIE HODINY! Začína znova chrčať - ako pomaly zomiera človek! Jedno viem iste: niet mu pomoci. Snažil som sa vyhovoriť si to, ale okolo obeda sa táto nádej rozplynula v jeho stenaní. Keby som nebol stratil revolver, keď som sa plazil, zastrelil by som ho. Bodnúť ho nemôžem.

Na poludnie podriemkavam a som na rozhraní medzi bdením a spánkom. Hlad ma trápi, plakal by som, taký som hladný, nemôžem sa však proti tomu brániť. Viackrát prinesiem zomierajúcemu vody, aj sám z nej pijem.

Je to prvý človek, ktorého som zabil vlastnými rukami, ktorého môžem dobre vidieť, ktorého zomieranie je mojím dielom. Aj Kat, Kropp i Müller videli, keď niekoho zasiahli, mnohým sa to v boji zblízka veru často stáva.

Každý jeho výdych zasahuje moje srdce. Tieto hodiny patria umierajúcemu, má neviditeľný nôž, ktorým ma bodá: čas a moje myšlienky.

Dal by som veľa za to, keby zostal nažive. Je ťažké ležať tu a musieť ho vidieť a počúvať.

Zomrel o tretej odpoludnia.

Oddýchnem si. Ale iba nakrátko. Čoskoro je mlčanie neznesiteľnejšie ako stenanie. Zatúžil som, aby sa znovu ozvalo chrčanie, prerušované, chraptivé, hneď tiché hvízdavé, a potom zase chraptivé a hlasité.

Čo robím, nemá nijaký zmysel. Musím sa ale niečím zamestnávať. A tak znova ukladám mŕtveho, aby ležal pohodlnejšie, hoci už nič necíti. Zatačím mu oči. Sú hnedé, vlasy má čierne, na bokoch trocha zvlnené. Ústa pod fúzmi sú plné a mäkké, nos trocha zakrivený, pokožka hnedá, nie je už taká bledá ako predtým, kým žil. V jednom okamihu obličaj vyzerá takmer zdravo - potom sa rýchle mení na cudziu tvár mŕtvych, ktoré som videl tak často a ktoré sú všetky rovnaké.

Jeho žena teraz naňho určite myslí. Nevie, čo sa stalo. Pripadá mi, akoby jej bol často písal; ešte bude od neho dostávať poštu... zajtra, o týždeň... možno nejaký zablúdený list aj o mesiac. Bude ho čítať a on sa jej bude v ňom prihovárať.

Môj stav sa neustále zhoršuje, nemôžem viac ovládať vlastné myšlienky. Ako asi vyzerá tá žena? Ako tá štíhla počerná z druhej strany kanálu? Nepatrí mi? Azda mi teraz práve preto patrí! Keby tak tu pri mne sedel Kantorek! Keby ma tak videla matka. Mŕtvy mohol žiť ešte dobrých tridsať rokov, keby som si bol cestu naspäť lepšie vstúpil do pamäti. Keby bol ležal o dva metre vľavo, ležal by teraz na druhej strane v zákopoch a písal by ďalší list svojej žene.

Takto sa ale nedostanem nikde; to je predsa osud nás všetkých. Keby bol mal Kemmerich nohu o desať centimetrov vpravo, keby sa bol Haie zohol o päť centimetrov nižšie...

Mlčanie sa vlečie. Hovorím a musím hovoriť. Preto sa mu prihovám: „Kamarát, nechcel som ťa zabiť. Keby si sem skočil ešte raz, neurobil by som to, ak by si bol aj ty rozumný. Ale predtým si bol pre mňa iba myšlienkou, kombináciou, čo žila v mojom mozgu a vyvolala rozhodnutie - zaklal som túto kombináciu. Teraz však vidím, že si človek ako ja. Myslel som na tvoje ručné granáty, na tvoj bodák a na tvoje zbrane

- teraz vidím tvoju ženu a tvoju tvár a to, čo máme spoločné. Odpusť mi, kamarát! Vidíme to vždy príliš neskoro. Prečo nám vždy neprízvukujú, že ste tak isto ako my úbohí psi, že vaše matky sa tak isto strachujú ako naše a že máme rovnaký strach pred smrťou a rovnaké zomieranie a rovnakú bolesť. Odpusť mi, kamarát. Ako si mohol byť mojím nepriateľom? Keby sme odhodili tieto zbrane a tieto uniformy, mohol by si byť tak isto mojím bratom ako Kat a Albert. Vezmi si mojich dvadsať rokov, kamarát, a vstaň - zober si viac, lebo neviem, lebo neviem, čo si s nimi počnem."

Je ticho, front je pokojný, až na praskot pušiek. Gulky lietajú husto, nestriel'a sa neplánovite, ale na oboch stranách sa presne zamieruje. Nemôžem von.

„Napíšem tvojej žene," hovorím chvatne mŕtvemu, „napíšem jej, nech sa dozvie odo mňa, poviem jej všetko, čo hovorím tebe, nech sa netrápi, pomôžem jej a tvojim rodičom a tvojmu decku..."

Uniformu má ešte napoly rozhalenú, ľahko objavím náprsnú tašku. Váhám, či ju otvoriť. Je v nej vojenská knižka s jeho menom. Kým nepoznám jeho meno, budem môcť azda naňho zabudnúť, čas zahladí túto udalosť. Jeho meno je však klinec, čo sa do mňa zatlačie a čo sa nebude dať nikdy vytiahnuť. Má silu vždy všetko privolať, bude sa to stále vracat' a zjavovat' sa predom mnou.

Nerozhodne držím náprsnú tašku v ruke. Spadne mi a otvorí sa. Vypadne z nej pár fotografií a listov. Pozbieram ich a chcem ich vložiť do tašky, ale tlak, čo na mňa pôsobí, celá neistá situácia, hlad, nebezpečie, tieto hodiny s mŕtvym ma priviedli do zúfalstva, chcem urýchliť rozriešenie, zosilniť muky a skoncovat' s nimi tak nezmyselne, ako tlčie človek boľavou rukou o strom a nestará sa, čo s ním bude. Sú to fotografie, urobené pred stenou obrastenou brečtanom. Vedľa nich sú zastrčené listy. Vyťahujem ich a pokúšam sa ich čítať. Väčšinu nerozumiem, zle sa to lúšti a po francúzsky viem málo. Ale každé slovo, čo preložím, vniká mi do hrude ako strela... ako bodnutie. Hlavu mám podráždenú. Toľko však ešte chápem, že týmto ľudom nesmiem nikdy napísať, ako som si to predtým zaumienil. Nemožné. Pozriem sa ešte raz na fotografiu, nie sú to nijakí bohatí ľudia. Mohol by som im anonymne poslať peniaze, keď budem neskôr zarábať. Chytám sa toho, je to aspoň nejaká opora. Tento mŕtvy je zviazaný s mojím životom, a preto, aby som sa zachránil, musím sľúbiť a urobiť všetko.

Sľubujem slepo, že chcem žiť iba pre neho a pre jeho rodinu. Nahováram mu to s vlhkými perami a celkom hlboko vo mne je nádej, že sa tým vykúpim a ešte možno odtiaľto dostanem; je to malá leš', aby som mohol neskôr uvážiť čo a ako. A preto otvorím vojenskú knižku a pomaly čítam: Gérard Duval, typograf.

Ceruzkou mŕtveho si zapisujem adresu na obálku a potom zasuniem všetko rýchlo naspäť do jeho blúzy.

Zabil som kníhtlačiaru Gérarda Duvala. Musím sa stať kníhtlačiarom, myslím si pomätene, stať sa kníhtlačiarom, kníhtlačiarom...